

Hafta 06 - Sinir Ağları

SİB 552 - Siber Güvenlik İçin Veri Madenciliği

Bilgisayar Mühendisliği

Siber Güvenlik Yüksek Lisans Programı

Dr. Ferhat Özgür Çatak
ozgur.catak@tubitak.gov.tr

Gebze Teknik Üniversitesi
2019 - Bahar

İçindekiler

- 1 Neuron Model
  - Tek-Girişli Sinir
  - Aktivasyon Fonksiyonları
  - Sinir Ağı ile Sınıflandırma
  - Çok Sınıflı Sınıflandırma
  - Sinir Ağı Öğrenimi
  - Sinir Ağı Öğrenimi: Sınıflandırma
- 2 Ağ Mimarileri
  - Multiple-Input Neuron
  - Yapay Sinir Ağı Katmanları
  - Multiple Layers of Neurons
- 3 Derin Öğrenme
  - Giriş
  - Autoencoders

İçindekiler

1

Neuron Model

- Tek-Girişli Sinir
- Aktivasyon Fonksiyonları
- Sinir Ağı ile Sınıflandırma
- Çok Sınıflı Sınıflandırma
- Sinir Ağı Öğrenimi
- Sinir Ağı Öğrenimi: Sınıflandırma

- Multiple-Input Neuron

2

Ağ Mimarileri

- Yapay Sinir Ağı Katmanları
- Multiple Layers of Neurons

3

Derin Öğrenme

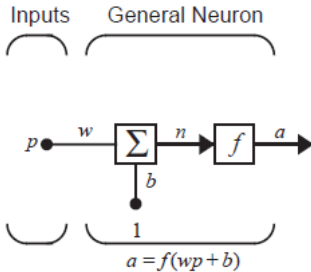
- Giriş
- Autoencoders

Tek-Girişli Sinir

Single-Input Neuron

Single-Input Neuron

- ▶ Girdi $p \in \mathbb{R}$, bir ağırlık $w \in \mathbb{R}$ ile çarpılarak wp formatına dönüştürülür.
- ▶ Başka bir girdi 1, *bias* b ile çarpılarak bir toplayıcıya verilir.
- ▶ Bu toplam n bir aktivasyon fonksiyonuna f verilerek sinir çıktısı a elde edilir.

Neuron Output

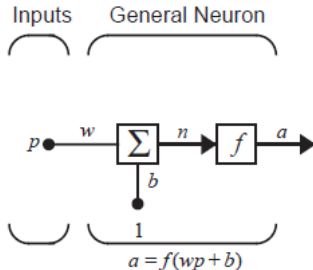
- ▶ Neuron çıktısı

$$a = f(wp + b)$$

Şekil: Single-Input Neuron

Single-Input Neuron

- Girdi $p \in \mathbb{R}$, bir ağırlık $w \in \mathbb{R}$ ile çarpılarak wp formatına dönüştürülür.
- Başka bir girdi 1 , *bias* b ile çarpılarak bir toplayıcıya verilir.
- Bu toplam n bir aktivasyon fonksiyonuna f verilerek sinir çıktısı a elde edilir.

- ▶ $w = 3, p = 2, b = -1.5$
- ▶ $a = f(3 \times 2 - 1.5) = f(4.5)$
- ▶ Gerçek sonuç aktivasyon fonksiyonuna f bağlı olarak değişiklik gösterecektir.

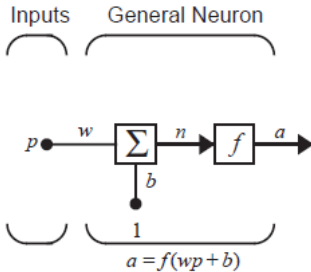
Şekil: Single-Input Neuron

Tek-Girişli Sinir

Single-Input Neuron

Single-Input Neuron

- ▶ Girdi $p \in \mathbb{R}$, bir ağırlık $w \in \mathbb{R}$ ile çarpılarak wp formatına dönüştürülür.
- ▶ Başka bir girdi 1, *bias* b ile çarpılarak bir toplayıcıya verilir.
- ▶ Bu toplam n bir aktivasyon fonksiyonuna f verilerek sinir çıktısı a elde edilir.

Şekil: Single-Input Neuron

Neuron Output

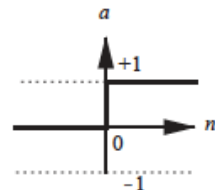
- ▶ Gerçek sonuç aktivasyon fonksiyonuna f bağlı olarak değişiklik gösterecektir.
- ▶ w ve b parametreleri öğrenme kuralları uygulanarak bulunacaktır

Aktivasyon Fonksiyonları I

Activation Functions

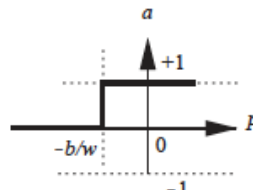
Hard Limit

- Fonksiyon parametresinin belirli bir değerden az olması durumunda 0, diğer durumlarda 1 olacaktır.

$$a = \text{hardlim}(n)$$

Hard Limit Transfer Function

$$a = \text{hardlim}(wp + b)$$

Single-Input *hardlim* Neuron

Şekil: Hard Limit Aktivasyon Fonksiyonu

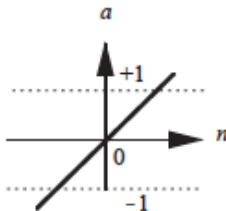
Aktivasyon Fonksiyonları II

Activation Functions

Doğrusal (linear)

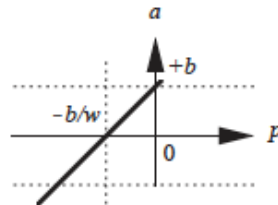
- Çıktı değeri, girdi değeri olan fonksiyondur.

$$a = n$$

$$a = \text{purelin}(n)$$

Linear Transfer Function

$$a = \text{purelin}(wp + b)$$

Single-Input *purelin* Neuron

Şekil: Doğrusal Aktivasyon Fonksiyonu

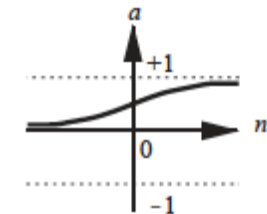

Aktivasyon Fonksiyonları III

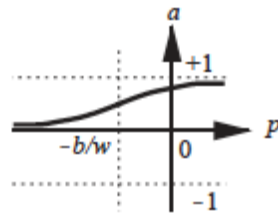
Activation Functions

Sigmoid

- Çıktı değeri $[0, 1]$ aralığındadır. $\frac{1}{1+e^{-n}}$

$$a = \text{logsig}(n)$$

$$a = \text{logsig}(wp + b)$$

Şekil: Sigmoid Aktivasyon Fonksiyonu

Aktivasyon Fonksiyonları IV

Activation Functions

Diğer Aktivasyon Fonksiyonları

- ▶ Exponential Linear Unit (ELU)

$$f(x) = \begin{cases} \alpha(e^x - 1) & \text{for } x < 0 \\ x & \text{for } x \geq 0 \end{cases} \quad (1)$$

- ▶ Rectified Linear Unit (ReLU)

$$f(x) = \begin{cases} 0 & \text{for } x < 0 \\ x & \text{for } x \geq 0 \end{cases} \quad (2)$$

- ▶ TanH

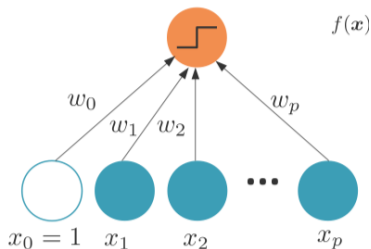
$$f(x) = \tanh(x) = \frac{2}{1 + e^{-2x}} - 1 \quad (3)$$

- ▶ Softplus

$$f(x) = \log_e(1 + e^x) \quad (4)$$

- ▶ Diğerleri için: <https://keras.io/activations/>

Sinir Ağı ile Sınıflandırma

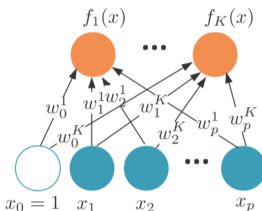

$$h(\mathbf{x}) = f\left(w_0 + \sum_{i=1}^p w_i x_i\right) = f(\mathbf{w}^T \mathbf{x}) \quad (5)$$

Lab-1

Çok Sınıflı Sınıflandırma

Multiclass classification

- Modelin sınıf ataması C_k

$$f_k(\mathbf{x}) = \max_{l \in \{1, \dots, K\}} f_l(\mathbf{x})$$

- Sınıf etiket olasılıkları bulunması için **softmax** kullanılır.

$$f_k(\mathbf{x}) = \frac{e^{o_k}}{\sum_{l=1}^K e^{o_l}} \quad (6)$$

$$O_k = \mathbf{W}^{(k)} \cdot \mathbf{x} \quad (7)$$

- Herhangibir sınıfa ait olan değer diğerlerinden yüksek ise, bu sınıfın softmax değeri 1'e yaklaşacaktır.

```
>>> softmax([1,2])
[0.26894142, 0.73105858])
>>> softmax([10,20])
[0.0000453978687, 0.999954602])
```

```
>>> std_norm([1,2])
[0.3333333333333333, 0.6666666666666666]
>>> std_norm([10,20])
[0.3333333333333333, 0.6666666666666666]
```

Sinir Ağı Öğrenimi

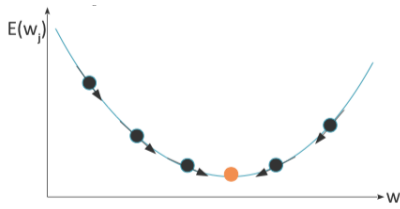
Sinir Ağı Learning

Genel Güncelleme Kuralı

$$\Delta w_j = -\eta \frac{\partial \text{Error}(f(\mathbf{x}^{(i)}, y_i))}{\partial w_j} \quad (8)$$

- Her bir eğitim örneğinden sonra, her bir ağırlık:

$$w_j^{(t+1)} = w_j^{(t)} + \Delta w_j^{(t)}$$

Sinir Ağı Öğrenimi: Sınıflandırma

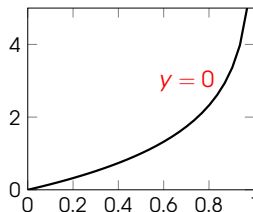
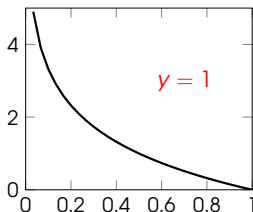
- **Sigmoid** çıktı:

$$f(\mathbf{x}) = \sigma(\mathbf{w}^T \mathbf{x})$$

$$\sigma(u) = \frac{1}{1 + \exp(-u)}$$

- Kayıp: **Cross-entropy error**

$$\ell \left(f(\mathbf{x}^{(l)}), y^{(l)} \right) = -y^{(l)} \log f(\mathbf{x}^{(l)}) - (1 - y^{(l)}) \log (1 - f(\mathbf{x}^{(l)})) \quad (9)$$

- ▶ İkili sınıflandırma için güncelleme kuralı

$$\Delta w_j = -\eta \frac{\partial \text{Error}(f(\mathbf{x}^{(i)}), y^{(i)})}{\partial w_j} \Rightarrow \Delta w_j = \eta (y^{(i)} - f(\mathbf{x}^{(i)})) x_j^i \quad (10)$$

Sinir Ağı Öğrenimi: Sınıflandırma

- Güncelleme kuralı

$$\Delta w_j \leftarrow \eta \left(y^{(i)} - f(\mathbf{x}^{(i)}) \right) x_j^{(i)}$$

Update = Learning Rate $\times$ (Actual - Predicted) $\times$ Input

- Her bir eğitim örneği, her bir ağırlık için:

$$w_j^{(t+1)} = w_j^{(t)} + \Delta w_j^{(t)}$$

Lab-2

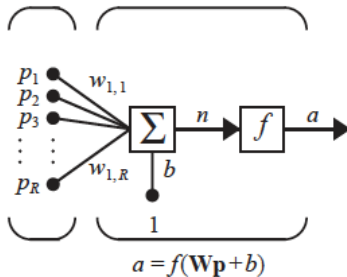
Çok Girişli Nöron

Multiple-Input Neuron

Multiple-Input Neuron

- ▶ R adet girdisi olan nöron
- ▶ Herbir girdi değeri $p_1, \dots, p_R$, bir ağırlık değeri $w_1, \dots, w_R$ ile çarpılmaktadır.

Inputs Multiple-Input Neuron

Ağırlık Matrisi (Weight Matrix)

- ▶ $n = \mathbf{W}\mathbf{x} + b$
- ▶ Single neuron: **ağırlık matrisi tek satırdan oluşur.** Vektör
- ▶ $\mathbf{W} \in \mathbb{R}^p$
- ▶ $a = f(\mathbf{W}\mathbf{x} + b)$

Şekil: Multiple-Input Neuron

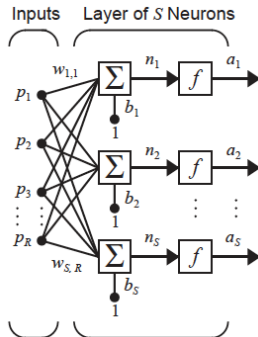
İçindekiler

- 1 Neuron Model
  - Tek-Girişli Sinir
  - Aktivasyon Fonksiyonları
  - Sinir Ağı ile Sınıflandırma
  - Çok Sınıflı Sınıflandırma
  - Sinir Ağı Öğrenimi
  - Sinir Ağı Öğrenimi: Sınıflandırma
- 2 Ağ Mimarileri
  - Multiple-Input Neuron
  - Yapay Sinir Ağı Katmanları
  - Multiple Layers of Neurons
- 3 Derin Öğrenme
  - Giriş
  - Autoencoders

Yapay Sinir Ağı Katmanları

Katman (Layer)

- Tek katmanlı S adet sinir hücresi içeren ağ modeli
- Ağırlık matrisi $\mathbf{W} \in \mathbb{R}^{S \times R}$

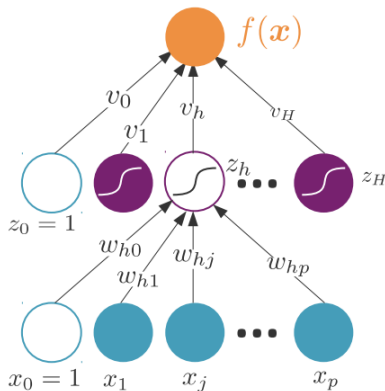
► $\mathbf{a} = f(\mathbf{W}\mathbf{x} + \mathbf{b})$

► **Ağırlık Matrisi**

$$\begin{bmatrix} W_{11} & W_{12} & \cdots & W_{1R} \\ W_{21} & W_{22} & \cdots & W_{2R} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ W_{S1} & W_{S2} & \cdots & W_{SR} \end{bmatrix}$$

Şekil: Tek katmanlı sinir ağı (single layer neural network)

Multiple Layers of Neurons I

- hidden unit h :

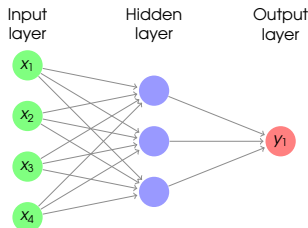
$$z_h = \frac{1}{1 + e^{-\mathbf{w}_h^T \mathbf{x}}}$$

- Ağın çıktı değeri

$$f(\mathbf{x}) = \mathbf{v}^T \mathbf{z}$$

$$= v_0 + \sum_{h=1}^H \frac{v_h}{1 + e^{-\mathbf{w}_h^T \mathbf{x}}}$$

Multiple Layers of Neurons II

- İlk gizli katmanda bulunan ilk gizli birim (the first hidden unit in the first hidden layer)

$$z_1^{[1]} = \mathbf{W}_1^{[1]T} \mathbf{x} + b_1^{[1]} \text{ ve } a_1^{[1]} = g(z_1^{[1]})$$

- **W**:ağırlık matrisi, **W**₁: ağırlık matrisinin ilk satırı

-
- $\mathbf{W}_1^{[1]} \in \mathbb{R}^3$ ve $b_1^{[1]} \in \mathbb{R}$
  - Birinci gizli katmanda bulunan ikinci ve üçüncü gizli birimler

$$z_2^{[1]} = \mathbf{W}_2^{[1]T} \mathbf{x} + b_2^{[1]} \text{ ve } a_2^{[1]} = g(z_2^{[1]})$$

$$z_3^{[1]} = \mathbf{W}_3^{[1]T} \mathbf{x} + b_3^{[1]} \text{ ve } a_3^{[1]} = g(z_3^{[1]})$$

- Çıktı katmanı

$$z_1^{[2]} = \mathbf{W}_1^{[2]T} \mathbf{a}^{[1]} + b_1^{[2]} \text{ ve } a_1^{[2]} = g(z_1^{[2]})$$

- $\mathbf{a}^{[1]} = [a_1^{[1]} a_2^{[1]} a_3^{[1]}]$

Lab-3

İçindekiler

- 1 Neuron Model
  - Tek-Girişli Sinir
  - Aktivasyon Fonksiyonları
  - Sinir Ağı ile Sınıflandırma
  - Çok Sınıflı Sınıflandırma
  - Sinir Ağı Öğrenimi
  - Sinir Ağı Öğrenimi: Sınıflandırma
- 2 Ağ Mimarileri
  - Multiple-Input Neuron
  - Yapay Sinir Ağı Katmanları
  - Multiple Layers of Neurons
- 3 Derin Öğrenme
  - Giriş
  - Autoencoders

Derin Öğrenme

Deep Learning

Derin Öğrenme

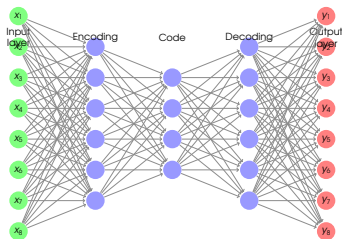
- ▶ Katman sayısının **fazla** olduğu, çok katmanlı sinir ağı modeli
- ▶ Oldukça karmaşık ağ oluşturulabilen parametrik bir model
- ▶ Ağırlıklar gradient descent ile öğrenilmektedir.
  - ▶ Lokal minimum problemi
- ▶ Her bir katman, verinin yeni bir gösterimini (**new representation**) öğrenmektedir.
  - ▶ **representation learning**

Derin Öğrenme Tipleri

(Derin) sinir ağlarının türleri

- ▶ Deep feed-forward (= multilayer perceptrons)
- ▶ Unsupervised networks
  - ▶ autoencoders / variational autoencoders (VAE) — learn a new representation of the data
  - ▶ deep belief networks (DBNs)
  - ▶ generative adversarial networks (GANs)
- ▶ Convolutional neural networks (CNNs)
  - ▶ image/audio modeling
- ▶ Recurrent Neural Networks (RNNs)
  - ▶ nodes are fed information from the previous layer and also from themselves
  - ▶ long short-term memory networks (LSTM) for sequence modeling.

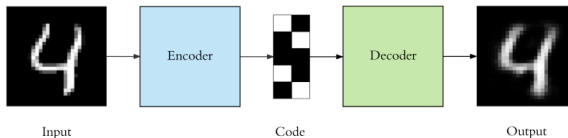
Autoencoders I

► **Hidden layers:** Compact representation of input

► $h(\mathbf{x}) \approx \mathbf{x}$

► Reconstruction error:
 $\ell(\mathbf{x}, \hat{\mathbf{x}}) = ||\mathbf{x} - \hat{\mathbf{x}}||^2$

Autoencoders II

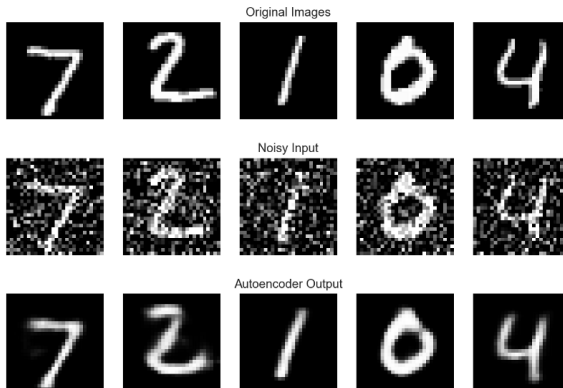
Autoencoders Algorithm

- ▶ **Data-specific Compression:** Benzer veriyi sıkıştırmak için uygundur.
- ▶ **Lossy:** Giriş ile tam olarak aynı olmayacak, yakın ancak bozulmuş bir temsil (representation) olacaktır.
- ▶ **Unsupervised:** Veri kümesinden aynı veriyi üretmektedir.
self-supervised

Autoencoders III

Denoising Autoencoders

- **Amaç:** Intelligent representation of the data
- Gürültü içeren veriden gürültünün temizlenmesi

Autoencoders IV

Sparse Autoencoders

- ▶ **Regularization**: Regularize the autoencoder by using a sparsity constraint
- ▶ Only a fraction of the nodes would have nonzero values: called **active nodes**

Lab-4